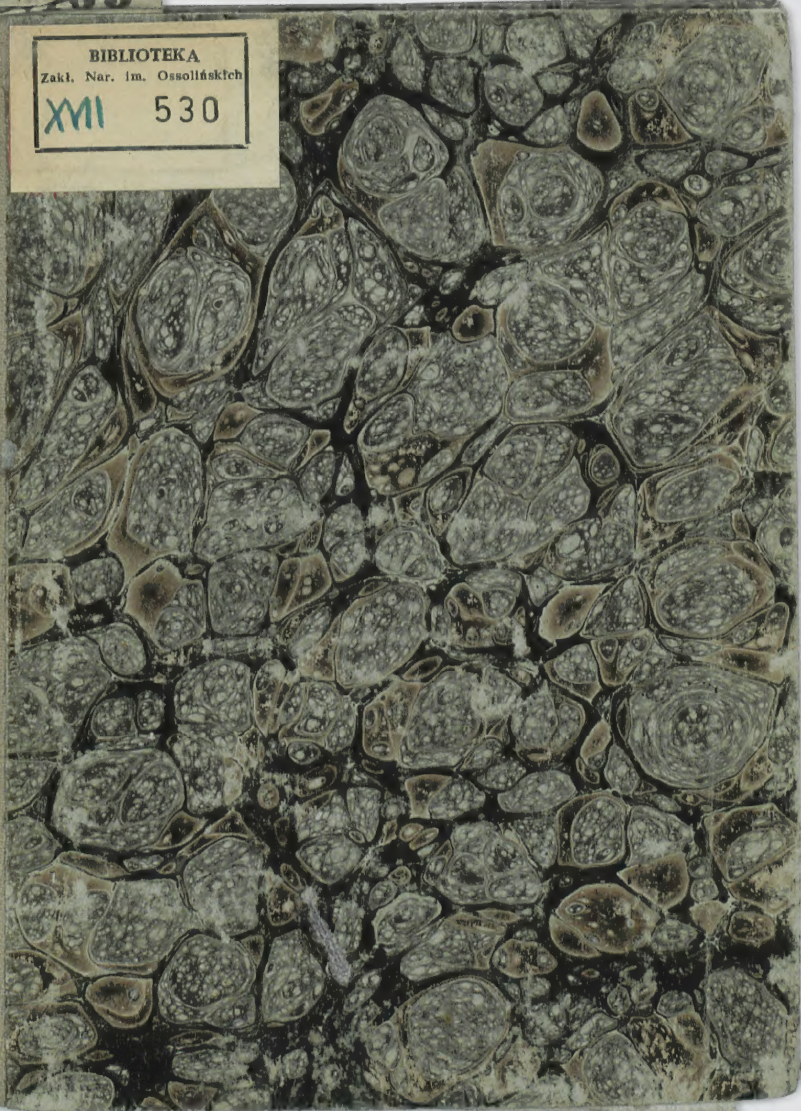

BIBLIOTEKA

Zakl. Nar. im. Ossolińskich

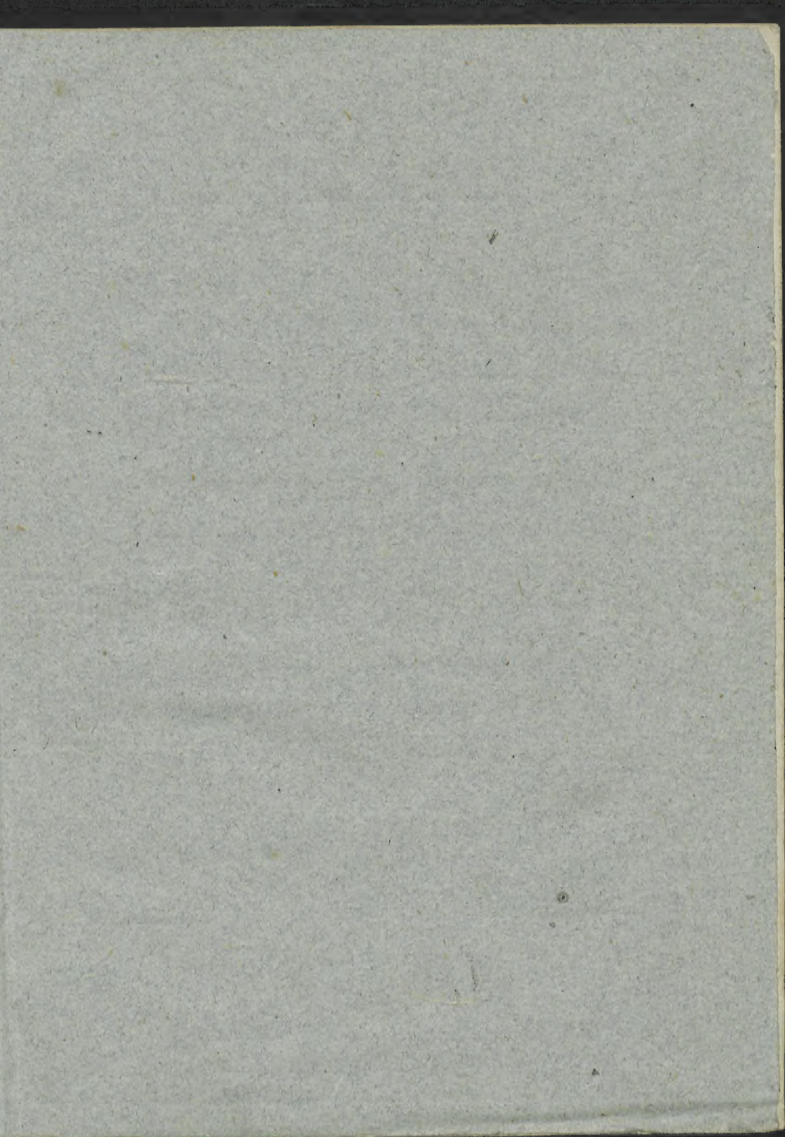
XMI

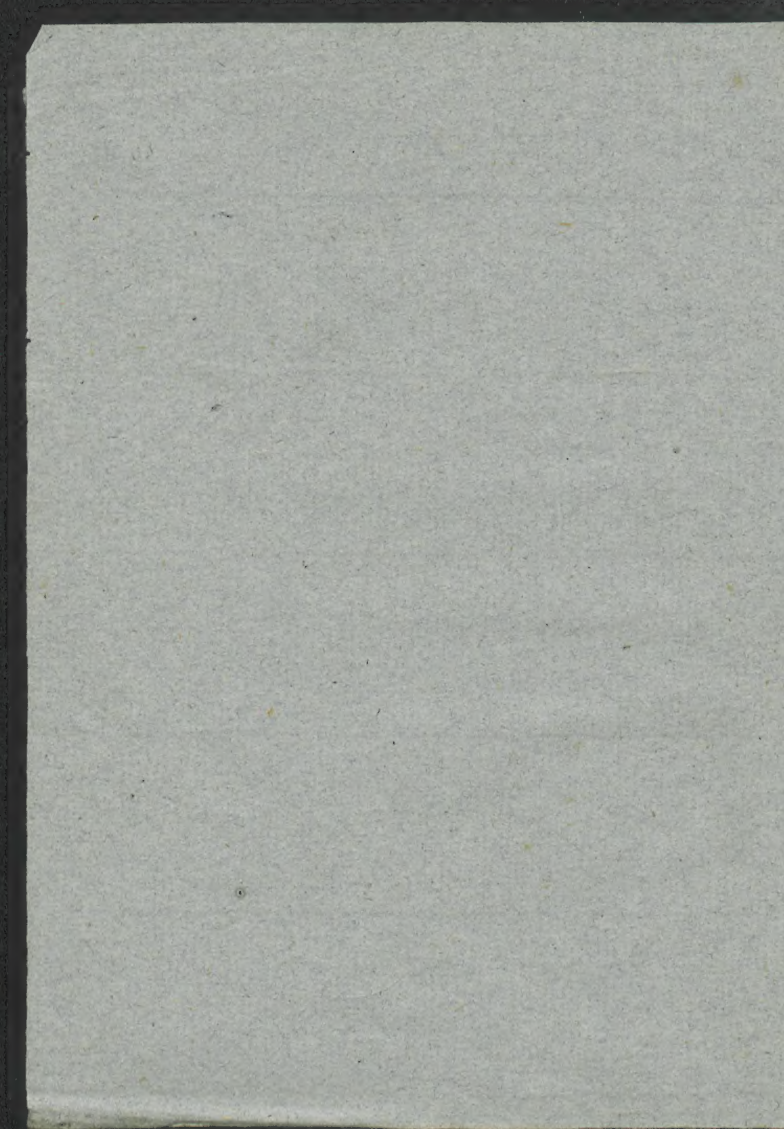
530

1001

ENCOMIA
DIVI STANISLAI

A

DVOBVS DOCTISSIMIS VIRIS CON-
scripta, duobus itidem Ill^{mis} Heroibus, alterum
Samueli olim, alterum nunc Bernardo
Cardinali, Macieiovijs, Episcopis
Cracouiensibus dicata.

Generoso D. Adriano Criviza

2. Afkand: Musq. Linc. antox. Jct.

OPERA ET STUDIO STANISLAI GROCHOVII
in lucem edita.

*Laudemus viros gloriosos & parentes nostros in
generatione sua. Eccl. 44.*

C R A C O V I Æ,

In Officina Lazari, Basilius Skalski,

Anno Domini, 1604.

5.403

Sum mitis, nemo timeat mea cornua iustus:
Illa bonis non sunt, sunt metuenda malis.

ILL^{SSIMO} ET REVE^{DISSIMO} PRINCIPI D. D.

BERNARDO MACIEIOWSKI,

S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO,

EPISCOPO CRACOVIE: DVCI

SEVERIENSI, &c. &c.

Domino & Patrono colendissimo,

STANISLAVS GROCHOVIVS

Felicitatem.

TAnta semper fuit maiorum nostrorum erga
D. Stanislaum, communis patriæ parentem &
Patronum religio, Illustrissime Cardinalis; vt non
modo priuata, vel publica negotia illius tutelę com
mitterent: aut eius precibus, apud Deum conciliari
sibi gratiam expeterent: sed & laudes eius verbis,
scriptisque ornarent ipsi, vel ad has ornandas alios
excitarent. Multi propterea extiterunt, qui cum
vitam integerrimè & sanctissimè actam, magni hu
ius Patroni; tum eiusdem pro honore Dei, ac pro
pulchra veritate, pulcherrimum & cōstantissimum
certamen, verè & splendide extulerunt. Inter hos
est & Petrus Royzius Hispanus, qui huius sancti vir
tutes admiratus, in eius laudes excurrit; dicata Sa

mueli patruo tuo opera, magno illi Cracòuiensium
Præsuli, qui in diebus suis tanquam stella matutina
refulserat in Domo Dei, & tanquam sol lucebat in
Patria. Protulit & nostra ætas tam præclari studij
æmulos, quos inter Simon Simonides magni inge-
nij, & excellentis doctrinæ vir, cùm multa egre-
giè scripssisset, laudes quoque D. Stanislai suis Octo-
nariis summa verborum grauitate, & elegantia, ma-
gno rerum & sententiarum pondere, persecutus
est. Hos tibi, ipso præsertim scriptore annuente,
adiuncto & Royzii carmine, offerre potissimum pla-
cuit: cùm quòd ei Ecclesiæ cum dignitate præes,
quam sanctus ille Martyr suo sanguine irrigauit: tū
quòd magni Patruï exemplo, non solum splendidis-
simis ingeniis, quale Simonidæ est, sed & mediocri-
bus delectaris: vt qui & meam quoque de huius
sancti vita, patria lingua lucubratiunculam, (quæ iis
diebus lucem aspexit) libenter videris & legeris.
Patiare itaque, Illustris: Cardinalis, ad gratulanti-
um voces, ad faustas acclamationes & carmina, quæ
quisque tuo amplissimo nomini addictus promit,
gaudens ex hoc augustissimo Cardinalatus tui ho-
nore, quo te nunc idem Clemens viij. Pontifex Ma-

ximus

ximus ornauit, qui ante annos aliquot B. Stanislai
sanctimoniam in vniuersum mundum ad omnem
posteritatem propagauit, has quoque duas lauros
adiici, me verò clientem tuum vt cœpisti fouere &
tueri perge. Vale Illustrissime Cardinalis diu felix.
Crac: ex contubernio Iurisperitorum 28. Iul: 1604.

SIMON SIMONIDES

STANISLAO GROCHOVIO

S. D.

Mitto ad te, ut petisti, Octonarios hosce: olim à me planè adolescentulo scriptos, musteum prorsus carmen, & dignum illa ætate, quos ego, si ad gustum huius ætatis, in qua nunc sum, explore, abijciendos potiùs, quàm tollendos puto: nihil enim in illis agnosco, præter pietatem meram. Sed quoniam à summis viris, qui apud Cracouiensem Ecclesiam sunt, probari atque expeti, & de eis ipsum Illustrissimum Principem Bernardum Maciejouium, orbis eiusdem Episcopum, iam nonnihil inaudiuisse mihi significasti, vel contra iudicium meum, non possum illis esse non æquior. Tibi itaque dantur, tanquam bonæ Lucinæ; ut ex manu tua, vel lucem aspiciant, vel ad tineas redeant, cum quibus hætenus colluctabantur. Verùm hoc à te pro nostra amicitia peto: dum eos, ipsi Episcopo, diuinissimo atque humanissimo viro offeres; ut me quoque simul clientem, & eius virtutum administorem offeras. Vale. Ex prædio Cernecensi Kal. Iulij. Anno M. DC. IV.

Sanct:

SANCTVS STANISLAVS EPISCOPVS.

INSTITIÆ testem tres iam tellure sepultum
Æstates, præsul suscitât iste sibi.

Propter oues, pastor, rabidi cedit ense Tyranni,
Dum litat æterno pane, meroq; Deo.

Nec satis hoc visum sceleris: non illa cruenta
Tygridis ingluuies sic satiata fuit.

Difficetur sectus per agros: sed nulla volucris
Ausa est tam sancti tangere membra viri.

Indicio radij celestis frustra leguntur,
Concresecunt miro consolidata modo.

Terrea quando facit tam magni membra piorum,
Quanto animos foueat, credis, amore Deus?

CL. I.

*Non tuacarminibus describi gloria nostris,
 Non pia vita satis, non sacra facta queunt.
 Norunt te cuncti, totus te suspicit orbis:
 Et pleno laudes, concinit ore tuas.
 Ut tibi sint similes alij, cœlestia flecte
 Numina: concilia cœlica regna tuis.*

CHRISTO: KOTSKI.

SIMONIS SIMONIDÆ DIVVS STANISLAVS.

OCTONARIVS I.

SÆpe diuifit meam
Mentem, huc & huc alterna cogitatio,
Quæis prima honorum iudicio intrepido
Ornamenta referrem.
His ne, qui isto gloriæ,
Vulgi non taciti ora ventilante
Igne succenfi, atque auidi populos
Imperia oftentare per omnes,

OCTONARIVS II.

Militum ferocibus
Nimbus redundantes, procellam ferream
Belli, in remotas euomerent regio-
nes, vrbesque virosque,
Cultaque arua, incultaque,
Sceptrorumque potentias, cruento
Turbine ad se corriperent, domini
Terribiles latè atque opulenti.

OCTONARIVS III.

Anne iis, qui pectora
 Tranquilliora nacti, alumni pacis, &
 Concordiæ, vnam iustitiam studio
 Exercere fideli
 Pergerent, ad commoda
 Non priuata adeò sua, vt suorum
 Ciuium attenti, placidi, æquanimis,
 Non cupidi iacturæ alienæ,

OCTONARIVS IIII.

Pauperum æquè ac diuitum
 Recti æstimatores, superbis asperi,
 Iniuriosorum & mala agentum hominum,
 Nequaquam tolerantes,
 Non maligni mitibus,
 Legum solliciti, Dei timentes,
 Quos velut sacrum iubar aspicere
 Cuncti aueant, & libero amore

OCTONARIVS V.

Diligant, soli mali
 Exhorreant. donec stetit tandem mihi
 Sententia hæc fixa, vt modicum melius
 Iusto ausim memorare,
 Ferreumque postputem
 Æuum vulnificum, aureæ quieto

Seculo astrææ: tua enim tua me
Edocuit mens denique sancta,

OCTONARIVS VI.

Præfulum ô Stanislae
Selecte flos, Poloniae vnicum decus,
Qui postquam eam in sortem, haut sine consilio
Nutu cuncta mouentis.
Numinis, vocatus es,
In qua olim Samuel stetit sacerdos,
Aut Natam, Regem hic cythara hymnisonæ
Nobilem apud, regem ille priorem,

OCTONARIVS VII.

Tu Boleslaum autem apud,
Cracouia in pulcherrima, Pastor bonus.
Non hoc fategisti, vt tumidus titulis,
Torrensque ambitione,
Cum satellitum grege
Regum purpureus perambulares
Atria, aut auri furia tus amo-
re improbo, egenos pauperum in vsus

OCTONARIVS VIII.

A pijs relictâ auis
Dona, in crumenas conglobares perfidas,
Centum pauori vectibus oppositis,
Praua olim vnde nepotum

Gens, solutæ promeret
Vitæ materiam, & malè aggregata
Perderet peius, misero in strepitu
Luxuriæ, mensisq̃ue caducis.

OCTONARIUS IX.

Nil ei modi tibi
Gestum; neque superbiuit hæres de tua
Splendente gaza. at continuò officii
Concessæq̃ue supernè
Prærogatiuæ memor,
Urbem te illicet esse cogitasti
Montibus summis positam, valido
Præsidio cuius, pōpuli grex.

OCTONARIUS X.

Omnis vltro fideret,
Securus à rabie luporum, & pabulis
Pollens abundè; nec minùs intercæ
Lumen te atque oculum esse
Principis tui, capi-
tis vicem regionibus qui in istis
Præferebat, ritè sciens, tenebris
Ne temerè obscuris titubaret,

OCTONARIUS XI.

Neuè secum cætera
Raptaret, incertus viæ, membra, aureo

Illi institisti pandere iter radio,
Iam vitæ aptè ad amussim
Lucida innocentia
(Quæ est certissima norma suasionis)
Fulgurans, iam flexanimis monitis
Igne que verborum rutilante,

OCTONARIVS XII.

Viuidam quassans facem;
Plerumque creperis fulminans incendiis,
Veri palàm audax proditor, & scelerum
Semper cognitor acer.
Ni sacerdos vera enim
Ausit dicere, fabitur quis? aut quis
Obstruet vim nequitiae? aut solidum à
Non solido æqua lance reuellet?

OCTONARIVS XIII.

Fixa tùm Boleslao
Cupido nominis propagandi fuit,
Sceptri que auri non patiens animus,
Verùm latius ardens
Regna frænare extera.
Non tam sollicitus, bonorum vt esset
Ciuium rector, numero quàm inhians
Et patulæ latè ditioni.

OCTONARIUS XIII.

Ergo bellorum siti
 Bohemiam primùm, corona montium
 Clusam penetrare aggreditur; media in
 Tum parente Polonis
 Regulum Bohemicum
 Nactus Sillesia, arua nostra fuso
 Præmiantem milite, quem leo ceu
 Feruidus, imbellem hinnulum opima

OCTONARIUS XV.

Prata lasciuo pede
 Temere impetentem, ipso illico aspectu in fugam
 Ignobilem vertit, tacitum, & tenebris
 Noctis castra mouentem.
 Insecutus mox eum,
 Dum ex libidine non potest potiri
 Rictum hiantem ultor saturauit agris
 In profugi prædaque Moraua.

OCTONARIUS XVI.

Laudem illi eo nomine
 Tamen damus. nam bella, iusta causa quo-
 rum est, quæque iniquam vim fieri prohibent
 Vitæ aruisque suorum,
 Seruitute aut barbara
 Pressos eripiunt, crucisque Christi

Gloriam

Gloriam strataim reparant, moueat
Qualia si quis nunc domitorem

OCTONARIVS XVII.

In Tyrannum Græciæ,
His iure laus danda est sua, & diuinitus
Optanda merces, cætera si quo alio
Conatu iustituuntur,
Pessimis nil differunt
Latronum artibus, vt marinus olim
Prædo, prædoni orbis, Ego, inquit, inops
Lembo homines, tu classe trucidas.

OCTONARIVS XVIII.

Gens fidem deîn Prusica
Frangebatur, excutere iugum Polonum auens,
Ac Pomeranum depopulabat agrum,
Prædis improbè onusta.
Iusta item Boleslao
Hæc sumpta arma in eam, nec absuit for-
tuna. vbi victoria dedocuit
Pondere in armorum, tunicisque

OCTONARIVS XIX.

Æreis, spem ponere
Gnauum Polonum militem, sed fidere
Dextræ expeditæ, & corporis egregiæ
Virtuti, ac leuitati;

Indeq;

Indequ exemplum datum
Armaturæ habilis diem hunc ad vsque.
Martium nostrorum animum Vngaria
Non minima mox clade, Tibisci

OCTONARIVS XX.

Littora experta est apud,
Boleslai pulcherrima cum gloria.
In Russiam vnde itum, quam animo penitus
Rex multo ante vorabat,
Castraque ad Kiouiam,
Vrbem tunc opibus fluentem & auro,
Luxuique obnoxiam (opum soboles
Quæ est genuina) admouerat, ista vrbs

OCTONARIVS XXI.

Victa, vicit nos quoque.
Non id statim quidem, sed hamum esca velut
Tectum dolosa primitus obiiiciens
Gustandum, nociturum
Post nimis, dentemque in os
Fixurum, siquidem lepore per-
pto voluptatum, inter amæna loca,
Deses ibi æstatem atque hyemem rex

OCTONARIVS XXII.

Traxerat cum milite,
Ad turpe totus prostitutus otium:

Cor foeminarum forma auidum satians,
Structurisque epularum
Haud viriliter fauens.
Mens mi pendet, eamne inesse dicam
Vim voluptati & rigidissima qua-
que ut sibi possit corda virorum

OCTONARIUS XXIII.

Blanditer substernere &
Prauæ anne mentes solùm ad illam, grex velut
Muscarum odorem ad mulsi alacri strepitant
Ala, hærentque retentæ &
Quem momordit vipera hæc
Nunquam, proximus hic Diis: nec ille
Prorsus infelix, saniem penito
Qui potuit corde expuere haustam.

OCTONARIUS XXIII.

At perennat pestis in
Quo, is vero viuit omnium miserrimus.
Ex tertio isto (proh patriæ opprobrium
Foedum) coetu vtinam tu
Non fores Boleslæ.
Posses sic vtinam imperare telo
Prauо amoris, prælia vt indomitus
Dux simul & miles probè obibas.

OCTONARIUS XXV.

Sed pusilla hæc remmora
Fortissimam mentis tuæ cepit ratem,
Merfitque, non id protinus, at spatio
Post non longo. etenim haustus
Fluctibus ceu qui est, ope
Natandi manuumque destitutus,
Iam licet languens pereat, rapia-
turque maligno pondere ad ima,

OCTONARIUS XXVI.

Vltimum robur tamen
Vsq̃ue excitat, aquis emicans identidem.
Lasciuia, sic mens tua rapta semel
Vndis, quanquam ope prorsum
Destituta omni, tamen
Maiori reditura nempe mole
Fluctuum in fundum, emicuit, locaque
Deseruit paulisper iniqua.

OCTONARIUS XXVII.

Nam retro Præmissiam
Cincturus obsidione abiisti, inde item
In proximam iuxta Vngariam exiliens,
Hicque illicque secundo
Rem alite egisti, simul
Virtutis statuens trophæa, miran-
dam simul laudem referens celeri-
tatis, vt Audacis quoque nomen

OCTONARIUS XXVIII.

Publicum ferres, satis
 Beatus, ad Kyouiam reciproco
 Inflexu habenæ, præcipitem nisi te
 Rursus fors reuocasset.
 Profuit semper mali
 Declinasse alimenta blanda morbi,
 Et loci plerumque noui facies
 Restituit iam iam moriturum.

OCTONARIUS XXIX.

At tu in ardentem prope
 Flammam dedisti denuò saltum, doli &
 Tabis locorum non memor, aut etiam
 Pronus sponte sequaxque.
 Res fidem est omnem supra
 Nec accepta memoria vlla auorum;
 Omnis electissima nobilium,
 Quotquot opimo tum vberè glebæ

OCTONARIUS XXX.

Vitam alebant Lechicæ,
 Cum rege bellatore latè iuit cohors,
 Munitiones Volhinia populans,
 Russisquè vltima necens
 Vincula, septenosquè ibi
 Coniugumquè domusquè liberumquè

(Tantus armorum ossibus arsit amor)
Immemores hæfere per annos.

OCTONARIVS XXXI.

Ipse Rex vel maximè
Kyouicis iterum illecebris redditus,
Roburque sensim militis, indecori
Exemplo, rapiens ad
Criminis commercium
Idem. Nam pede præuio quâ iter Rex
Primus incessit, populus subitò
Impete denso illuc amat ire.

OCTONARIVS XXXII.

Non laboriosa apum
Quæis certa sedes aluearis condita est
Examina ausint deterius, proprio
Si spreto lare, victu
Se efferent erroneo,
Expugnent que aliena, in exteroque
Hæreant, oblita operum, & veteris
Hospicii, foetusque relictæ.

OCTONARIVS XXXIII.

Sed rates vt nauita
Vnus duas remis simul propellere
Non est potens, quin hanc moderans, aliam
Ventis ludibrium det:

Occupati sic foris.
Dedere ancipiti domos ruinæ.
Ac leuem primùm arripuit stipulam
Ignis edax, grassatus inermum

OCTONARIVS XXXIII.

In pudorem coniugum,
Toriq̃ue sèpimenta. neque id iniuria,
Namque est morarum non patiens mulier,
Tum vltix sæua, fidem nī
Seruet olli vir suam.
Fama qualia multa inaudiebant
De suis : atque hinc sceleris similem ad
(Pro dolor) ærumnam exilūere,

OCTONARIVS XXXV.

Atque adulter accitus
Vicem in mariti. itidem audientibus viris
Non admodum hæc accepta fuere, etenim
Nequam sit licet ipse
Vir, tamen vicarij
Nequaquam est tolerans. doloris ergo
Inuicem læsi grauibus stimulis,
Per media vrgentis quoque brumæ

OCTONARIVS XXXVI.

Frigora altas & niues
Incendium ad domesticum, pernicibus

Fusim frementes emicuere in equis.
Iuuito atque vetante
Rege, & atroces minas
Attolente, adeo vt subinde cunctis
Ad sua elabentibus, ipse quoque
Ad sua sit migrare coactus.

OCTONARIVS XXXVII.

Plenus irarum, & siti
Magnæ ultionis feruidus, torrens velut
Amnis, quem ab altis montibus immodicam
Vim vndæ præcipitantem,
Machinis ac molibus
Iactis, agricolæ amouere certant,
Ille victis omnibus aggeribus
It populans læta arua fatasque

OCTONARIVS XXXVIII.

Spes boum & mortalium:
Quid ? principum fortissime, quid ? auditane
Vnquam tibi vox Romulidæ egregij ?
Qui se malle ferebat
Ciuium vnum sospitem
Seruatum dare, mille quam peremptos
Hostium ? flammæ anne modo, imperia
Quæque vorando amplissima, reris

OCTONARIVS XXXIX.

Te beatum & munere
Functum tuo ? quæ vnâ simul domum attigit,
Vicina sorbens culmina continuo,
Tota incendia mittit
Vrbe, nil post se, horridam
Præter vastitiem, nigrum quæ fumo
Rudus, & foedas cineris, miseri
Reliquias, luctum quæ relinquens.

OCTONARIUS XL.

Nulla enim maiora sunt
Incendia humani generis, absumpta quam
Morum atque legum sobrietas, odium &
Virtutis, neque Princeps
Sceptra habet diuinitus
Vlla ex causa alia, quam vt optimos &
Incolas, quondam superum patriæ
Euehat, iniunctos sibi ciues.

OCTONARIUS XLI.

Nec tam honos quam onus mage est,
Rempublicam qui sustinet : pensanda quæ
Mens rite, quo quid proposito aggredimur,
Dextronè an né sinistro,
Iacta nec fundamina
In mera ambitione, sustinere
Pondus, aut structuram aliquam eximiam
Conspicua possunt rationis.

OCTONARIVS XLII.

Tetra quæ porro sunt
Dictu, abstinēbo, habēnam enim linguæ haut decet.
Laxare ad obscæna. illud agam expediens
Duntaxat, quibus actus
Non bonis factis, bonus
Præsul, cui memorem ferens honorem
Pango dicta hæc qualiacunque hodie,
Post habuit Maiortia quæuis

OCTONARIVS XLIII.

Gesta felicissima
Tua, & triumphos quosque splendentissimos,
Gentesque regno, & multiplices populos
Partos fortibus ausis.
Rideant hoc plurimi,
Sed vulgus preciosa quæ æstimauit,
Mox refutat vir sapiens. quis enim
Maxima post tot functa duella,

OCTONARIVS XLIV.

Post tot insignes rela-
tas hoste non de vno palam victorias,
prouinciarum postque tot accumulā-
tas circum ditiones,
Crimen vnius frequen-
ratum adulterij, aut fori remissum

Iure dicundo officium, aut solitum
Præter auara exacta tributa.

OCTONARIUS XLV.

Hæc quis, inquam, strenuo
Vsq̃ue adeò regi sponte non concederet
Aut non putaret magnanima omnibus his
Gesta eius potiora
Solut hoc Stanislaus
Non sensit, propè tantum opinione
Discrepans vulgi, iaculator habi-
lis, posito qui spicula signo

OCTONARIUS XLVI.

Certa figit, quantum abest
Ab eo, qui in auras mittit incassum, inscius
Metæ expetitæ, sed temerè iaciens
Ludo falsus inani.
Bella enim considerans
Pacis fine geri, & bonum à Tyranno
Principem hoc distare, suos spoliet
Hic vt, & istum in maxima quæque

OCTONARIUS XLVII.

Facta dirigat scopum,
Illustri vt foris, timendus sit domi,
Passimque quouis se saturet scelere,
E contra ille salute

Nil suorum antiquius
Ducat, nil mage curet, hostibus quam
Vt sit horrore, domi amorem habeat,
Nec studio vnquam excedat honesti.

OCTONARIVS XLVIII.

Tum seuerè gentium
Ipsū Magistrum edicta pangentem audiens,
Infidi & execrabilis in loco habendum,
quem cura suorum
Non penetret, tantū abest
Vt prædam statuat suos sibi quis.
Veritatis præterea indubia
Voce palam promendæ & habenis

OCTONARIVS XLIX.

Insolentiæ opprimenda,
publicum munus sibi meminens datum,
Dextraque pastorale pedum gerere,
Non solius honoris
Aurei ergo, se extimans,
Verū ob vitam ouium, & necem luporum,
Liber inconcusso animo facinus
Orsus in omne æuum memorandum.

OCTONARIVS L.

Regis illico forem
Adit, grauiaque multa dictu, illius in

Aurem

Aurem intimam profatur, honorificè
Primùm abducere cæptis
Tristibus secretum auens,
Vt qui non faceret calore quoquam
Oggerendæ ignominia, potius
Publicæ opis fluxæ recreandæ,

OCTONARIVS LI.

Regiæque dignita-
tis in suum decus reponendæ. placi-
dos quippe, lenesque esse pedes voluit
Vitæ ipse optimus auctor
Nuncia edentùm sua.
Non semper quidem id, ad flagella quando
Ipsemet dextram tulit acrem aliàs
Res vbi verbis nequirit vltro

OCTONARIVS LII.

Decidi salubribus.
Quod pertinaciter Boleslaus quoque
Pertendit, indignantem vbi que obiiiciens
Dictis præsulis aurem,
Ferreumque exasperans
Cor. chalybs velut, ardor æstuantis
Quem camini vi calida immodicè
Imbuit, humentem properè si

OCTONARIVS LIII.

Forcipe intinguatur in
 Scrobem, sonoro se trucidat protinus
 Clamore, & haurit duritiem indomitam,
 Clara feruidus vndas
 Turbulentia increpans.
 Idcirco tamen haut remisit ille, at
 Perseuerauit, repetens iterum
 Atque iterum, crebrò & congrua fandi

OCTONARIVS LIIII.

Tempora vsurpans catus.
 Donec bonis nil profici dictis videns,
 Ad duriores serior vsque etiam
 Se se contulit artes,
 Intonans ardentibus
 Præceptisq̃ue minisq̃ue, publicoq̃ue
 Plurimum coram facie opprobrio.
 Denique, deplorata quod olim

OCTONARIVS LV.

Vltimi demum vice
 Remedi aduocari in corda solet, Ecclesia
 Consortio almo in decorem prohibet,
 Arcetq̃ue omnibus aris,
 Templaq̃ue in silentium
 Dat, dirisq̃ue caput sacrum esse mandat.

Hic mihi hic te expergeface, ô anime,
Hic noua fulcra, alasque recentes

OCTONARIVS LVI.

Indue, ipsas sub poli
Nubes secuturæ, arduam, fortissimam
Mentem, caduca hæc, nata neci, omnia, ni-
su excelsa exuperantem,
Veritate proque pul-
chra oblitam decorisque sanguinisque.
Prodigamque vltro venerandæ animæ, &
Spontè timores obuiam in omnes,

OCTONARIVS LVII.

Vnico sub numinis
Timore. sed non ante portu te tuo
Consistere est fas, quam geminum socies
Cœpto pollice honorem,
Russicæ ad lyre fidem,
Insignem Ambrosium simul frequentans,
Atque eadem ex sorte Theodosij
Concelebrans fastigia pressa,

OCTONARIVS LVIII.

Dispari euentu. neque
Enim negotium est simile tractabilem
Versare ceram, & tundere vim manuum
Cautem altè renuentem.

Arduis superbia
Non semper volitat locis, frequenter
Nidulatur sede minore etiam,
Pallia que inter sordida turget.

OCTONARIUS LIX.

Conferat Boleslaum
Quis cum Theodosio, ille formicas erit
Inter, leonum hic in numero, dominus
Quâ sol aspicit orbis.
Mentis at submissio
Tanta, vt de grege plebis esse dicas.
Pœnitentum in turba humilem, sceleris
Lugubriter commissa piantem.

OCTONARIUS LX.

Aufus indignum nefas
Nam cùm esset, innocente sanguine imbuens
Ensem cruentum, non tulit Ambrosius
Auso impune potiri,
Verum adulta fortiter
Confestim obstitit increpatione,
Factum in os vsque impropersans, aditu-
que eiiciens & limine templi.

OCTONARIUS LXI.

Omnibus non digna ea
Tum visa, solum principem præter, hominem

Qui

Qu i se pusillo vel nihilo potius
Maiorem ineminerat
Cæteris; porro Dei
Ministram Ambrosium videbat, esset
Cui potestas interimendæ animæ
Credita, quam ipse in corpora haberet.

OCTONARIUS LXII.

Tum quod vrgebat magis
Constabat Ambrosii integerrima mens apud
Illum, remota omni ambitione, siti
Nulla auri temerata,
Non adulando procax,
Non infracta timore, veritatis
Sed tenax iuxta atque sciens, superum
Ad placitum intentissima vbique.

OCTONARIUS LXIII.

Ergo fecundæ velut
Terræ solum, quam tristè presserat gelu,
Præteruolantem almi ad Zephyri sonitum,
Molli continuo aura
Se resoluit, & sinu
Vigorem genitabilem refundit,
Lætæ vernanti vberè & omnigenum
Luxurians in floris honorem

OCTONARIUS LXIV.

Inclutum

Inclytum Theodosj

Sic pectus, aspra non nihil vitii hyeme
Pressum, salubrem ad fortia per monita
Flantis præfulis auram,
Protulit vernans decus,
Fructusque ingenuos dedit doloris,
Floridum latè vberibus lachrimis
Inque nouum virtutis amorem

OCTONARIVS LXV.

Transditum; vt sententiam
Relinquat in suspenso, vter locum occupet
Laudis priorem, magnanima anne adeò
Libertate sacerdos
Tantum agens in principem?
Princeps anne adeò se obedientem
Adstruens illi? paribus veniant
Anne trophæis ambo colendi?

OCTONARIVS LXVI.

Rariorem Phœnice
Nullam alitem æther nutrit: ast ei modi
Regis sacerdotisque minus locuples
Multò copia prompta est,
Indies mortalium
Vita in deterius ruente. Quid dum?
Quid mihi motu micuisti anime
Insolito? quis te pavor anceps

OCTONARIVS LXVII.

Transmeat ⁊ quæ degener
 Externat hæsitatio ⁊ iamiam hicce te
 Rerum institutis suefcere non leuibꝯ
 Vultu peruico oportet,
 Iam pati non mitia.
 Non omnes eadem fauentia effert
 Numinis; non, si Ambrosius potuit,
 Isdem animis, & pectore eodem

OCTONARIVS LXVIII.

Noster effectum dabit
 Stanislaus, vita illi emenda veritas;
 Vita litandum nomine pro innucua
 Libertatis & æqui.
 Sed neque hanc tamen vicem
 Dici fas miserum, omnibus beatum
 Quin modis, cui ferre aliquid licuit
 Vulpificæ illius crucis, ad quam

OCTONARIVS LXIX.

Nos ferendam sedulò
 Inuitat, ipse baiulans prior crucem.
 Christus redemptor, spinea, mortifera,
 Clauis fixa cruentis
 Serta post, ad gloriæ
 Æternique vocans coronam honoris,

D

Aureo q̃;

Aureo quæ altos solio, ipsa supra
Sydera, cælestum quæ reponens

OCTONARIUS LXX.

Confitas stellis domos.
Te verius te nuncupo Boleslæ
Omnes supergressum numeros miseræ
Fortunæ & rationis,
Qui velut sternax equus,
Frænorum impatiens, ferox maligne
Sessili tergo, domitorem equitem
Officio tractare fideli

OCTONARIUS LXXI.

Te volentem, & cursui
Recto benignè comparantem, in aspera
Saltu nefando saxa procul, procul in
Conualles quæ fragosas
Detulisti, non sine
Sæua strage tua, ah miser, quo abis & quo
Quos maniplos ire iubes & quid eum
Tam celer ipse insurgis in ensen

OCTONARIUS LXXII.

Ante sed, præludia
Furoris huius quæ dedisti exordio,
Percensere hîc non est operæ precium.
Momenti licet illa

Non

Non minuti sint quoque :
Auri nempe potentia in tam acerba.
Plurimis quæque ut leuius veniant
Damna pati, dispendia lucri

OCTONARIUS LXXIII.

Quàm pusilla. busta ubi
Calumniam contra tuam Stanislao
Et Petricus (proh mira fides) cinere
Busti excitus ab ipso,
Adfuit ferens opem.
Hæc quis falsa putat, sua ex dolosa
Metuens virtute Deo placitos.
Sed facibus quâ incessit iniquis

OCTONARIUS LXXIII.

Inuidus, contrariam
Fomo boni fundunt aquam. Vir innocens,
Qui se suo fundat pede, non temerè
Tollit laudem alienam :
Credulus quin ampliat
In multis aliis amans, quod in se
Ipse sentit. verum ita si libitum
Inuidiæ, sunt ista minoris

OCTONARIUS LXXV.

Nec fatis firmæ notæ.
At mortis haustus impigerrimè calix,

Vitaque consignatus amor solidæ
Cis fraudem pietatis,
Quapiam ne vltra premi
Potest suspitione criminandi?
Omnium iactura habilis facile
Rerum, animam impendisse supremum est.

OCTONARIUS LXXVI.

Ausus id, Boleslæ,
Vellem haut fores, tuumque non istis malis
Nomen veniret commemorandum hodie.
Nam quis malit amara hæc
Dicta? quàm cum laude melior
Verum iustitiæ trutinæ præsto
Esse vati debet amica bonis
Parturiens, contraria prauis.

OCTONARIUS LXXVII.

Mortuus Stanislaus
Pulcherrima pro veritate manu tua est,
Exceptus ipsa altaria apud, calicem
Cælestem superis tum
Ore prælibans sacro.
Cruorem ut propè cum cruore Christi
Funderet miscens proprium, nouaque
Ad celebrem procumberet aram

OCTONARIUS LXXVIII.

Victima

Victima, acceptissima
Iuxtà atque preciosissima superum patri.
Damnosa sed prorsum tibi. nec satis hoc
Quippe amens habuisti,
Vt furem impingeres
Diuo ensem in caput, & propinqua saxa
Spargeris circùm calido cerebro.
Quin patriæ summo velut hoste

OCTONARIUS LXXIX.

Proruto, cadauer in
Exanime sæuisti miseriter, alitum
Turpi gulæ, rictisque canum eiiciens
Frustratim laniamen
Comminutum, improuidus,
Enectos etiam fame leonum
Nosse ventres parcere mente viris
Innocua viuentibus, & se

OCTONARIUS LXXX.

Labe continentibus
Omni. quid est cernisne pendulum polo
Agmen volucrum hoc officio insolito
Casi membra tuentum
Colligant quæ mox pii
Mythæ, vltro reditura pristinos in
Corporis nexus; quod item haut facile,
Degener vt quisque est magis credat.

OCTONARIVS LXXXI.

Sed nepotum turba post
 Melior, sepulchri honore seruet aureo,
 Structisq̃ue sanctis ædibus accumulet,
 Certatimq̃ue tabellis
 Fixa contestantibus
 Vota insigniat, atque opis benignæ
 Nuncupet certum auxilium dubiis
 Rebus, & obnixissima figat

OCTONARIVS LXXXII.

Oscula ofsibus sacris.
 Adhuc feror. licet peritus non fatis
 Ceu textor absolutam operam ante pe-
 pli, subrumpere filum,
 Protrahendum longius,
 Iam iam comeditans: erit canendi
 Aptior fortè hæc aliàs etiam
 Copia & acrescens cum tempore virtus.

OCTONARIVS LXXXIII.

Tu mihi salue interim
 Beate sanguis, te te ego nisi omnibus
 Præpono gavis, omnia posthabeo
 Soli ni tibi regna,
 Deferat me cor meum.
Tu nex perniciēsque gannientum ad

Gratiam,

Gratiam, tu firini animi specimen,
Tu columnen, veri que sequester,

OCTONARIVS LXXXIIII.

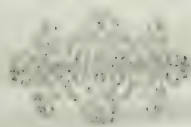
Præsulum pulcherrima
Imago tu. ad quam splendidi delineent
Vitæ colores quisque suos. tibi me
Si fas deuoueo ipse.
Æmulari in maximis
Parui si quid habent, minuta prorsum
Nec mari magno leuibus tabulis
Nauigia arcentur dare cursum.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

EX-1111

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
TEL. 773-936-5000
FAX 773-936-5001
WWW.CHICAGO.EDU

AD VIRVM ILLVSTREM
S A M V E L E M

EPISCOPVM CRACOVIENSIVM,

ET SVPREMVM IN POLONIA

Cancellarium:

PETRI ROYZII MAVREI HISPANI CEL-
tiberi Iurisconsulti, Carmen de sancto
Pontifice cæso, siue

S T A N I S L A V S.

SÆpe ego, qui cecini magnorum gaudia quondam
Heroum : soluique animos, & carmine læto
Mente procul pepuli curas : nunc tristia moestus
Funebribus plangens numeris exordia sumam.

Aspira, magne ô Samuel, mihi suffice carmen
Præfidiis, velut ante, tuis : & funera flenti
Ante tui cessoris ades. seu templa Deorum,
Augusti seu celsa tenet te curia regis,
Inclyta Sarmatici moderantem iura Senatus.
Siue tui rerum vacuus Prædnicis ad vndam
Fronde super viridi recubas : & tecta superba
Miraris tua, sydereo quæ tollis Olympo.

id est

E

Qui

Qui te cumq; tenet locus, adsis : flebile sancti
Pontificis funus dicam , qui cæsus ad aram
Ob Christum templique decus, laniatus & artus,
Infandum, Regis dextra : sparsusque per auras
Alitibusque feris datus esca : fit integer olim,
Extemploque suo coierunt membra tenore.

Christe mihi causas memora , quibus excita quodam
Ira Boleslai exarsit : cur Regia dextra
Cæde Stanislaum crudeli obtruncat ad aras
Pontificem tantæ ne animis Regalibus iræ ?

Iustus erat præsul, quo non præstantior alter,
Ore cedere viros, animosque attollere cælo :
Sarmata Sauromatas inter sanctissimus vnus ;
Fama ingens, factisque : tuus Cracouia præsul.
Ast quem læta suum Scepanouia iactat alumnum :
Tantum nacta decus felix Scepanouia tellus,
Non illo quondam populos errare magistro
Fas erat : aut diuis colere impia fana relictis :
Non vitijs onerare animas, non crimine vitam
Polluere, & tacito versare in pectore fraudes.
Insidias struere, & mensas temerare veneno.
Non odisse suos, iramque laceffere diuum :
Turbatis sacris & religione vetusta.
Non fas ignotos sine præfule figere ritus ,
Et morem templis audere imponere diuum :
Sanctior ac æui quæ gens tulit illa prioris,
Quæque hodie vasti sequitur pars maxima mundi ,

Arbitriis

Arbitriis mutare suis : & sola putare
Recta, placent vni populo quæcunque profano.
Contemptisq;ue nouos patribus præscribere cultus ;
Sit tanquam afflatum meliori numine vulgus,
Ceui rigeant procures : sit flamine plena Deo plebs.

Qualia monstra gemens nostra ægre sustinet ætas :
Iactatusq;ue sacer tot tempestatibus ordo.
Tuq;ue adeò Romane pater, cui terra fretum q;ue,
Cui styx mortali, melior cui paret Olympus :
Indignans late spoliatis aspicias aris.
Sarmatiamq;ue doles tantum in discrimen iisse
Sæcrorum, male vicinus quam perculit error.
Et nisi nos tandem cælo Deus æquus ab alto
Respectet miseros, frustra tua fulmina torques :
Æternasq; neces & nigra minaris auerna.
Viueret ô vtinam, & vitales carperet auras :
Perpetuumq; colo Lachesis deduceret æuum.
Talia non illo molitus Sarmata quondam
Pontifice est, Saxo arua licet vicina teneres :
Saxo nouæ assertor pietatis, & improbus auctor :
Diuini Saxo verbi importunus adulter.
Urgebat dictis populos, iussisq; premebat :
Ore potens præsul, vitaq; verendus honesta.
Regem ille ac populum nullo discrimine habebat ;
Numina lædentem, sic carpere suetus vtrumque,
Effet vt vpilio Regi par : purpura nullos
Principis, aut maius facinus sentiret honores.

Quin sæpe in Reges maioribus excitus iris
Antistes ruit, ac verbis exarsit acerbis :
Crudelis læti fuit Olli vnde omnis origo.
Quippe Boleslaum, gentis qui sceptræ Polonæ
Sauromatum late populorum & regna tenebat ,
Dum carpit præsul, magnifq; licentiùs ausis
Increpat : exuere & vitiis, & crimine tentat :
Quo se Rex, quoq; augustos fœdarat honores
Plurimus, impleratq; odiis vrbesq; , domosq; ,
In se se : atque sui oblitus Diuumq; hominumq; ,
Quicquid erat nil Rex vitiorum liquit inausum.

Quid memorem ciues cædentem, vrbeinq; suorum
Sanguine fœdantem, populantemq; omnia ferro ?
Matres, infandum, (quod postera nesciat ætas)
Abiatis gremio natis, fugenda ferarum
Vbera dant catulis : sæuo cogente tyranno.
Hæc bonus Antistes dum iusta percitus ira
Castigat, Regemq; iubet meliora monenti
Parere : & facilem voces audire Deorum,
Illius in se se exacuit crudelia corda :
Armauitq; manus. at non tamen abstinet audax
Incepto, videat quamuis sibi dira tyrannum
Fata parare : necemq; atrocem & funera sæua.

Ergo secreto non iam Regem admonet ore,
Sæpius indigne Regali pulsus ab aula :
Publica non iam vox sat erat, non carmina dira,
Quæ in ditis mittunt hominem pallentia Regna,

Exortemque boni faciunt, vitæque beatæ.
Facto opus est. templis Diuum, atque altaribus arcet
Regem infelicem, conclusis vndique valuis:
Qua Rex it, gressumque infert in templa Deorum.
Talibus in Regem præsul fortissimus vsus,
Tantum vindex scelerum, vitæque nefandæ:
Qua se Rex, quaque Augustos foedarat honores.

Ille autem accensus furiis, victusque dolore,
Tantum Pontificis tolerare haud iam potis ausum:
Multorum victor populorum ô, inquit, ab vno
Sacrifico vincar? me, quem Scyta, quemque Valachus,
Quem Moschus tremit, & quicquid stans aspicit arctos,
Imbellis pulsat manus, atque altaribus arcet
Diuum, conuentuque hominum, mihi dira minatur
Excidia: infernosque ignes, mortemque perennem?
Ah ego, qui nuper Ruthenum Marte subegi:
Austriacasque arces, & fortis castra Moraui
Ense tuli: quo Pannonius victore tyrannus
Purpuream fundens animam terram ore momordit.
Scilicet hæc patiar? dum ferrum dextera & arma
Sustinet? & non sacrificum hunc, non hoc caput audax
Dedo neci? pedibusque meis in vulnera curro?
Dedo neci, manibusque meis in tartara mitto?
Non mihi lux hæc, non cælo sol ante voluto
Occidat, & stellas accendat in æthere vesper:
Quam caput illud ego scapulistergoque reuello;
Inuisum caput, & merita me me expleo cæde.

Eheu Rex demens, facinus qui cogitat atrox:
Pontificem templis aptum meliora monentem
Sacrilega violare manu, sanctumque cruorem
Fundere, & armata moliri funera dextra:
Quin melior monitus Antistitis audiat vltro,
Et miserandam animam scelerato crimine soluat,
Nec se præcipitem sub aperta pericula mittat.

Sed non sponte sua iam Rex miser, atque suis it
Arbitriis: agitur furiis, & turbine mentis
Huc atq; huc fertur, nec se ratione gubernat.
Quo furor impellit demens, & tristis Erynnis:
Quo rabies malefuada rapit, sine ducitur vllis
Consiliis: hominum non hunc metus, atq; Deorum
Incepto retrahit: parat arma, & milite sæuo
Cinctus it in cædem: mora longa fit omnis eunti.
Stat quocunq; loco, quacunq; occidere sede
Pontificem, atque animam scelerato abrumpere ferro.
Vlli non hominum, diuumue pepercerit ans.

Forte Stanislaus Gracchi extra mœnia præsul
(Omnia namq; illic ob regem templa filebant)
Sacra Michaelis parua faciebat in æde:
Post urbem, Casimire, tuam, qua se Istula findit:
Alluit & mistum diuiso flumine ciuem.
Huc actus furiis Rex fertur, & impete magno
Templa Dei subeat, sed misso milite, sacra
Pontificem iubet æde trahi, tractumq; necare.
Sat visum templis diuorum arisq; dedisse,

Si non pontificem sacra obtruncaret in æde.

It miles dicto parens, & iussa capessit :
Templumq; ingressus sanctum, tracturus ab ara
Pontificem : diuumq; adytis, quis numina lædat ?
Ter miles vim ferre parat, ter concidit amens,
Attonitisq; animis it verso poplite retro.
Nil tamen hoc Regis sæuissima corda furentis
Mitescunt magis, aut dextra cadit ultor acinax.
Quin magis indignans, dira ceu pulsus Erynni,
In templum frendens ruit : obiurgatq; morantes
Armatos, refides animos, imbellia corda
Exclamat, qui non iam dudum ex æde reuellant
Pontificem : & sacris operantem cæde cruentent.
Succeditq; operi scelerato, & fertur in hostem
Non hostem, infelix sed quem sibi fecerat hostem.
Dextram iniecturus, iamq; auulsurus ab ara
Pontificem ; ferroq; virum violare paratus,
Atq; Deos : retro Rex it. mirabile visu,
In terramq; vlli non tactus, voluitur amens
Protinus, immotusq; iacet ceu truncus humi Rex.
Mox surgens, animoq; resumpto, rursus in aram
It : ferroq; caput facientis sacra cecidit
Pontificis, cæsumq; trahit violentus ab ara :
Ante foresq; necat templi, timuisse putandum est
Tectorum casum, & præsentis numinis iram,
Ne se se media vindex in cæde lacunar
Obruat, & sceleratam animam scelere ultor in ipso

Auferat

Auferat irata dextra Deus, & nece sæua.
Quasque furens animis violarat martyre cæso,
Ipse cruore suo sacratas imbuat aras.

Non fatis immani fuerat sæuoq; tyranno,
Pontificem vita spoliare: & sternere ferro
Sanctum Pontificem, nisi centum in frustra cadauer
Ense secet. spargatq; sacratum corpus in auras.
Ante fores ergo non vno vulnere cædem
Expedit, offensi quid non facit ira tyranni?
In partes corpus sæuo secat ense minutas.
Hinc caput, inde manus, dextrâ hinc, atq; inde sinistrâ,
Inde pedes, genua hinc, diuellit ab artubus artus.
Non tergo ceruix, humerisue hæfere lacerti:
Non cruri femur, auulsis non tibia furis.
Barbarus vt quondam charo crudele perempto
Fratre furit miles, fraterna que vindicat ultor
Funera, & incumbens multa nece sæuit in hostem:
Vulnera vulneribus geminans atque ictibus ictus,
Nec se explere potest, dum spiritus artubus vllus
Palpitat: & motare animam videt eruta membra.
Præsule non aliter trux Rex se gessit in ipso;
Trux magis, heu dirus magis, heu truculentus & ille,
Barbarus ille magis, sectos, vt se expleat, artus
Discerptumque cadauer agrum iactare per omnem
Imperat: alituumque escam iubet esse ferarum.

At Deus omnipotens cælo demisit ab alto
Terribiles rostris aquilas atque vnguibus vncis
Quatuor,

Quatuor, à totidem cæli quæ partibus artus
A litibus seruent auidis, & vulture pulso.
Visa quoque in noctem medio fax lucida cælo,
Quæ sparsum illustret nocturno lampade corpus.
Quo monstro attoniti ciues, quum postera primum
Titoni croceum linquens aurora cubile
Effulsit terris, collectos vndique tollunt
Componunt quæ artus vna, condunt quæ feretro.
Hic maius sequitur, vidit quod nulla vetustas
Prodigium; coihere artus, mirabile dictu,
In quæ abiire suam nullo cogente figuram.
Prima redit facies superum vi, nulla cicatrix,
Non vllæ plagæ manserunt, viuere dicas:
Frigida ni rigeant immoto corpore membra.
Protinus audita re, monstro quæ excita tanto,
Circumfusa ruit late Cracouia tota:
Et ciuis, Casimire, tuus: studio quæ videndi
Huc omnis populus, vicina quæ confluit ora.
Mirantur, coiisse artus diuersa quæ membra,
Quæ nuper disiecta agros videre per illos.
Agnoscent veterem faciem, diuam quæ figuram,
Pontificis quæ sui vultus: si vita maneret;
Attoniti quæ stupent: illum hic, hic aspicit illum,
Si credant sibi, quæ coram cernunt quæ, vident quæ.

An Rex immanis rursus tela impia sumes?
Sacrilegas quæ manus superis infensus & æthræ

F

Intuleris

Intuleris demens, diuum & miracula solues ?
Inque anima cassum tua strinxeris arma cadauer ?
Quanti olim infelix, heu quanti optaueris emptum
Pontificem intactum, & sacrum seruasse cruorem ?
Mox regno, breue tempus erit, depulsus auito
Lugebis tua facta exul, tecta extera quærens.

Condere corpus humi, sanctumq; inferre sepulchro
Tempus erat, nullo ne magnus honore iaceret
Martyr : magna licet populo spectare libido
Præfulis ora fui, nec se satiare videndo
Attoniti possint : aut fixa cadauer in ipsum
Lumina, & intentas valeant auertere mentes.
At tandem dant corpus humo, viliq; locatus
Aggesta è terra tumulo Scepanouius heros
Maximus, exigui iuxta iacet ostia templi.
Non illi populus dare marmoris ausus honores,
Non intra delubra illum tumulare Deorum,
Non lugubre canunt : tumultum nec carmine signant.
Talia si faciant, sæuum timuere tyrannum,
Funestasque manus : iterum ne dirus in aras
Irruat, & clausa manes disturbet ab vrna :
Pontificemque suum videat Cracouia centum
Sectum in frustra iterum, discerptaque præfulis ora.

Non hæc finitimas tantum vulgata per vrbes
It fama, & crudele nefas. non frigidus axis,
Nec soli hoc septem funus fleuere triones :
Res late exierat, populoque audita Latino est,

Hesperisq;

Hesperieque omni. iam Tybridis accola luger ,
Romuleusque pater, vasti datus arbiter orbis,
Terrarum cælique potens, nigræque gehennæ,
Ingemuit cæde audita, lachrymasque profudit :
Excideratque ægro prope vertice sacra tiara ,
Dextraque vix sceptrum tenuit ; cubitoque moratus
Incumbens, humeris heros caput exerit altis
Turbidus : & mixta lachrymis sic intonat ira.
Ergo crudeli Rex barbare cæde tulisti
Pontificem & cælique virum, templique ministrum &
Diuorumque domos temerasti martyre cæso &
Irato pœnas olim Deus ore repositat ,
Et des crudeles, crudelisque exigat orcus :
Regali interea nobis spoliandus honore es.
Continuoque omnem, qua se Istula fluctibus infert,
Sarmatiam diri Regali iure tyranni
Edicto soluit sacro : populumque, patresque,
Liberat imperio, Regaleque sustulit ostrum :
Iusque Boleslao Regni, indignatus, ademit.
Ferre nefas sceptrum, capiti que adhibere tiaram
Esse iubet : dirisque caput stygiæque paludi
Deuouet, extinctisque canit mala carmina flammis :
Præsentans illi tenebras noctemque profundam.

Talibus immanis factum crudele tyranni
Castigat, cædemque pater Romanus inultam
Haud finit : & fuscum non olim impune cruorem

Pontificis iusta percussus vindicat ira.

Præterea sacris imposita silentia templis.

Non fas pontifici solennes ducere pompas,

Non canere ante aras, vocesque attollere cælo.

Murmurat in templo demissa voce sacerdos,

Valuarumque homines obiectu submouet aris.

Pulsa nec excelsis resonant in turribus æra,

Temporibusque suis populo dant signa vocato,

Luce sub extrema si quem sua fata vocarunt,

Non decus inferiæ, non vllos funus honores

Ære tulit pulso: nec mœstis vocibus hymnus

Placauit manes, veniamque poposcit Olympum.

Conduntur pura morientum corpora terra,

Indecoresque iacent quocumque in puluere ciues,

Auratumque equitem marmor non claudit auitum.

Hic quoque cernere erat, populos discrimine nullo

Ire, iugo postquam excusso spreuere tyrannum.

Vulgus honoratis, commistaque ciuibus it plebs.

Non dominum glandem ructans agnoscit agrestis

Armatus sude ferrata, non vertice nudo

Cerdo magistratum meritoque affatur honore.

Cuncta ruens, sine more furit lasciua iuuentus,

Nulla olli sat clausa domus: non vectibus vllis

Defensæque nurus, castæque fuere puellæ.

Scilicet irrumpunt magnæ in penetralia Vestæ,

Intactos thalamos, & sacros diis Hymenæos

Ausi polluere, an sanctumque auferre pudorem.

Accinctus

Accinctus ferro pauper locupletis in ædes
Currit hians prædæ, gazamq; fatigat auari.
Importuna animos mendicis addit egestas.
Ius erat in dextra, quo fert sua quenq; libido,
Irrumpit demens, campo grassatur aperto
Securus latro pœnarum, & carceris atri.
Qua fert cunq; pedem trepidat cum fasce viator,
Prætentaq; notis ludentibus expauet umbras:
Prædonem metuens ramo latitare sub omni.
Non noctem ciues horrent, tenebrasq; ruentes:
Lucc furens media stricto ficcarius ense
Irruat, atq; palam quemcunq; impune trucidet.
Non fora, non leges, non iudicis ora seueri,
Non vlli fasces metuuntur: vi geritur res.

Hos motus, quos ipse malis exciuerat ausis,
Arce Boleslaus nequicquam spectat ab alta:
Et spretus vana sine viribus æstuat ira.
Qui modò Sarmatiam late tremefecerat omnem,
Et fortes sumptis terrebat Theutonas armis,
Aruaq; possessio septem subiecta trioni.
Hunc nunc impauidi breuia intra mœnia ciues
Contemnunt, coramq; audent excire tumultus.
Et quod triste magis, quodq; exitiale tyranno:
Consilium procures agitant, omnisq; senatus:
Ponere Regales fasces, & sceptrum negantem:
Seu perdant ferro, seu captum in vincula ducant.
Ferre Boleslai iam dudum dura nequibant

Imperia exosi, & nullis tolerabile Regnum.
Non hoc grande malum diri crinita cometæ
Præluxit fax vlla, leues quæ sydera vates
Conscia factorum dicunt, casusq; futuros,
Regnorum excidia, & Regum portendere cælo,
Cladesque, stragesque, atq; illatabile bellum.

Ergo vbi se primo sensit rumore petitem
Insidiis, cecidere animi, nec conscia tanti
Mens sceleris sterit: inuicta non pectore virtus.
Quid faciat Rex infelix? cui Regia non est
Tuta sat iratis patribus? subeat ne periculum?
Cogitat instanti se se subducere fato,
Molitur tacitamq; fugam, Regnoq; relicto
Cum paruo ratus exilium sibi quærere nato.
Pannoniam venit, Regemq; petiuit amicum:
Eiectum regno quem quondam in sceptrâ reduxit.
Illic non aurum, non illic Regia Gaza,
Non structiue tori, non alta palatia desunt:
Ille modò exposcat, non vlla negata voluptas.

Hic primum sceleris memori, cum sæua quierunt
Corda Boleslao, positoq; insana furore
Excessit rabies: & pristina reddita mens est.
Multa mouens animo turbato pectore fatus,
Heu quid, ait, volui miser? aut quis me impulit error?
Sanctum pontificem, diuum, sceleratus, ad aras
Sacrilega occidi dextra, corpusq; sacratum
Centum in frustra amens secui, sparsumq; per auras
Vulturibus

Vulturibus canibusq; dedi crudelis in escam.
Quis Deus huc adigit, demonūe? quis abstulit ægro
Mentem animumq; mihi? quin protinus ima dehiscis
Terra? nigrosq; aperis manēs, Acherontaq; dirum?
Dicis Regna patris, multo loca sulphure fata,
Et pœnis, quas promerui? quin terra dehiscis?
Et me tergemini viuentem mittis in ora,
Infaturata canis? mactandum rictibus illis?
Aut tu fontem animam hanc cælo indignatus ab alto
Funde pater dextra, & sæuo me fulmine tolle.
Talia iactabat, mortemq; miserrimus vltro
Polcebat, lachrymisq; genas foedabat & ora:
Ilia concutiens gemitu & singultibus ægra.
Non epulas capere, aut speciosum haurire falernum
Deliciæue iuuant vllæ, cantusue, lyraue.
Absque cibo solem, & stellas videt absq; sopore.
Exagitata malo mens non capit ægra quietem,
Humida nec grauido nox prensat lumina somno.

Visa animum interea ludunt, & corpore cassæ
Ante oculos media volitantes nocte figuræ.
Heu, qui non acies, qui non modo tela timebat,
Non truculenta ducum mediis in millibus ora:
Hunc vanæ species atq; irrita terret imago.

Hinc tristis sæuas agitans in pectore curas,
Consilij ignarus melioris, seu Deus vltor,
Seu cœca impulerat vefania, mentis inops Rex,
In syluas abiisse vagus lucosque profundos

Fertur:

Fertur : & à canibus vestigia nota securis
(Queis rabiem Deus & sævas immiserat iras)

Interiisse suis, factus miser, esca ferarum :

Dente truci laniatus, humi ferus occubuit Rex.

En memores iustosque Deos ! quæ funera sanctis
Manibus , insonti quæ animæ ferus ille pararat ,
Hæc eadem patitur , sparsusque cadauere toto
Atra canum infelix rabidorum viscera complet :
Semianimesque feris trepidant sub dentibus artus.

At tu magne toros pater ô Scepanouie sacros
Sede tenes celsa , & positus stas aureus aris.

O patriæ tutela tuæ , cui Sarmata largum

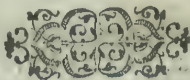
Thus adolet , septemque genuflexere triones :

Et sæpe ereptis discrimine ciuibus olim,

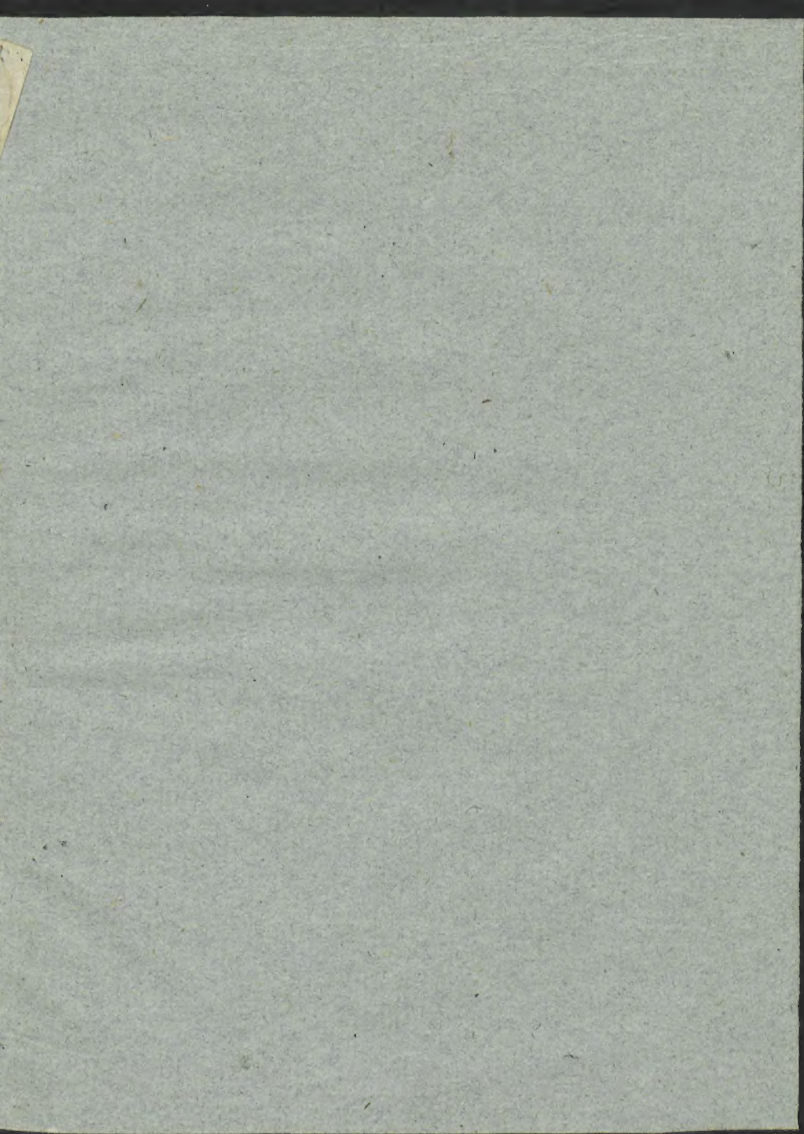
Plurima cui totis pendent donaria templis :

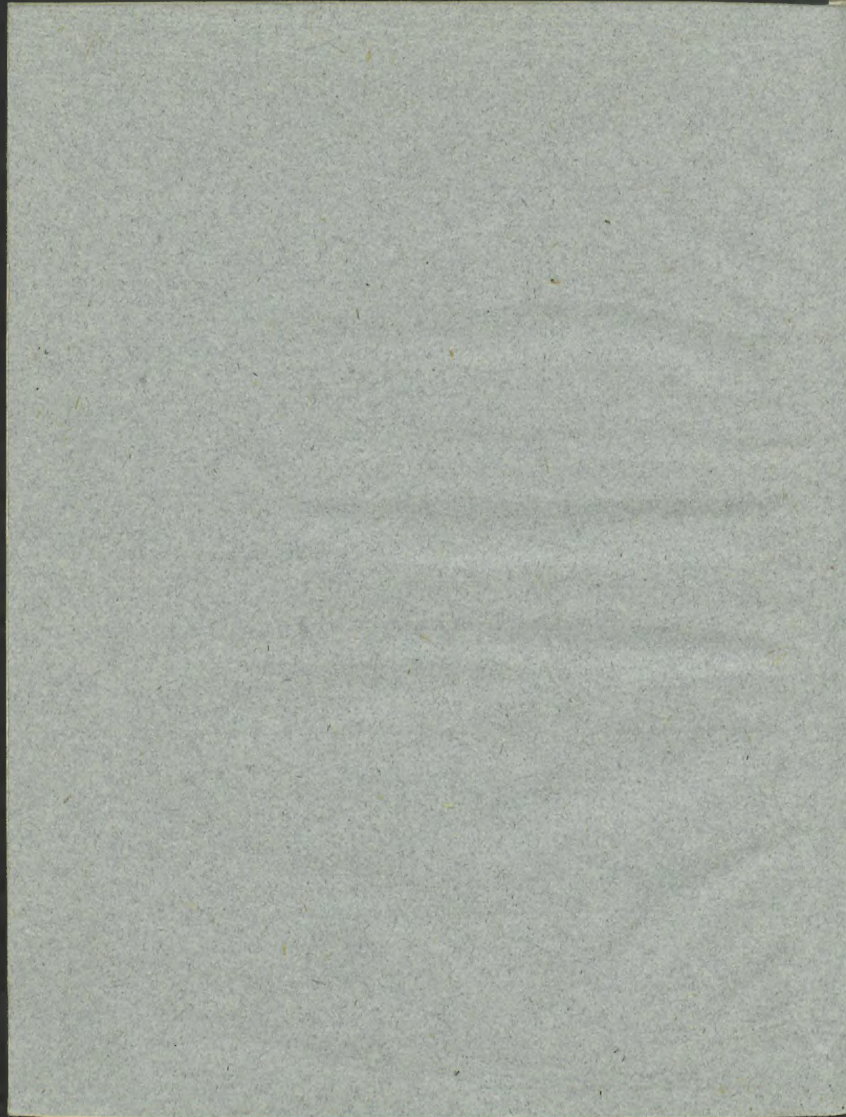
Placatum precibus supremum redde tonantem

Sauromatis, cunctisque tuos defende periclis.

7337

6469
5

